

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2026-01-21

Ärendenummer
NV-25-045045

Mark- och miljödomstolen
Nacka tingsrätt
mmd.nacka.avdelning4@dom.se

Yttrande i mål nr M 5534-25 angående tillstånd till vattenverksamhet, täktverksamhet och inert deponi på fastigheterna Sneby 1:4 och Savlinge 2:5 i Enköpings kommun

Med anledning av domstolens underrättelse, aktbilaga 57, anför Naturvårdsverket följande.

1. Behovet av det ansökta täktmaterialet

Beträffande Naturvårdsverkets principiella inställning till hur entreprenadberg och överskottsmassor bör beaktas inom ramen för en behovsprövning av en täkt, se avsnitt 2.1 i aktbilaga 31 (se även [Täktverksamhet – en vägledning vid prövning och tillsyn ISBN 978-91-620-7212-4](#), s. 30 f).

Bolaget har i aktbilaga 54 bemött Naturvårdsverkets synpunkter om behov av täktmaterial samt redogjort för det underlag som finns tillgängligt angående entreprenadberg och överskottsmassor.

Naturvårdsverket vidhåller att entreprenadberg och överskottsmassor bör beaktas vid bedömningen av om det finns ett behov av en täktverksamhet. Naturvårdsverket kan samtidigt konstatera att det för den aktuella regionen inte verkar finnas ett underlag som möjliggör en mer detaljerad behovsbedömning där entreprenadberg och överskottsmassor kan beaktas. Naturvårdsverket anser mot denna bakgrund att det inte finns skäl att ifrågasätta bolagets uppgifter i denna del.

Av behovsutredningen framgår att det inte bedöms lönsamt eller klimatomässigt hållbart att transportera bergmaterial längre sträckor än 25 respektive 30 km (täktens huvudsakliga försörjningsområde). Naturvårdsverket instämmer i den bedömningen. I behovsbedömningen beaktar bolaget dock behovet av material i både Västerås och hela Uppsala län. Naturvårdsverket konstaterar att avståndet från täkten till Uppsala stad, som pekas ut som platsen med störst behov av ballast, är uppemot 40 km från Snebytäkten. Vidare är avståndet till Västerås ca 38 km. Dessa städer ligger alltså utanför täktens huvudsakliga försörjningsområde. Utifrån samma underlag från SGU (kartvisaren för ballast) som bolaget hänvisar till i figur 2, bilaga E till ansökan, framgår vidare att det finns andra bergtäkter i anslutning till både Uppsala och Västerås. Dessa täkter framgår bara delvis av figur 2. Vilken typ av material och mängden kvarvarande

material som finns i dessa täkter framgår inte heller av bolagets behovsutredning.

I tabell 1 i aktbilaga 54 redogör bolaget vidare för det prognostiserade ballastbehov för Enköpings kommun under år 2025–2055. Av tabellen framgår att det totala behovet av ballast under hela tidsperioden uppskattas till 4,7 miljoner ton (Mton), varav 1,4 Mton ska användas till vägmateriäl, 2,3 Mton till fyllnadsmateriäl och 1 Mton till betong.

Naturvårdsverket anser därmed att ballastbehovet inom täktverksamhetens huvudsakliga försörjningsområde är relativt begränsat. Det ska vidare vägas in att användbart entreprenadberg och överskottsmassor kommer att uppstå i regionen, även om det i dagsläget är svårt att uppskatta mängden.

Naturvårdsverket anser, mot den bakgrunden, att bolaget inte har visat att det finns ett behov av den totala yrkade brytmängden (13,8 Mton). Den yrkade tillståndstiden om 30 år framstår också som väl tilltagen.

Med beaktande av behovet, så som det framgår av bolagets behovsutredning, av ballast inom täktens huvudsakliga försörjningsområde anser Naturvårdsverket att tillståndstiden ska bestämmas till 15 år och den totala brytmängden till 9 Mton. Vid den bedömningen har Naturvårdsverket beaktat dels att ballastbehovet i Enköpingsregionen i praktiken kan vara något större än vad som framgår av tabell 1 i aktbilaga 54 (t.ex. redovisas inte i tabellen utbyggnad av stamnätet samt utveckling av nya områden för industrier och andra verksamheter), dels att visst materiäl kan komma att levereras utanför det huvudsakliga försörjningsområdet. Naturvårdsverket har ingen invändning mot att den maximala årliga brytningen bestäms till 1 Mton.

2. Artskydd

2.1. Fåglar

Bolaget har i aktbilaga 44 (avsnitt 7.2.2–7.2.9) och aktbilaga 47 bemött Naturvårdsverkets synpunkter om fåglar och artskydd.

2.1.1. 4 § första stycket 1–3 artskyddsförordningen

Som redogjorts för i aktbilaga 31 innebär avgörandet i mål nr C-784/23 *Voore Mets* att påverkan på fågelarters population inte längre har någon betydelse för bedömningen av om förbuden i 4 § första stycket 1–3 artskyddsförordningen aktualiseras. Förbudet mot att förstöra eller skada bon i 4 § första stycket 2 i artskyddsförordningen kan aktualiseras för åtgärder även utanför fåglars häcknings- och uppfödningstid eftersom bon som återanvänds enligt praxis är skyddade även när de inte används (se vidare Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av domen¹).

2.1.2. Avverkningsförbud

Naturvårdsverket välkomnar bolagets åtagande om att avverkning inte får ske under perioden 1 mars–31 juli. Eftersom avverkning under denna period innebär en risk för att fåglar dör och att bon förstörs, och att detta därmed utgör en tillåtighetsfråga, bör åtagandet dock föreskrivas som ett särskilt villkor.

¹ Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av EU-domstolens dom den 1 augusti 2025 i mål C-784/23 angående fåglars fridlysning och skogsavverkningar under häckningstid.

2.1.3. Den skyddsklassade fågelarten

Den skyddsklassade fågelarten återanvänder det aktuella boet. Boplatsen är därmed skyddad även utanför häckningsperioden. Den sökta verksamheten medför att boplatsen kommer att tas i anspråk. Bolagets föreslagna villkor 28, som endast innebär ett förbud mot vissa åtgärder under häckningsperioden, medför alltså inget beständigt skydd för själva boplatsen och är därmed enligt Naturvårdsverket inte tillräckligt för att förbudet i 4 § första stycket 2 artskyddsförordningen inte ska aktualiseras. För att förbudet inte ska aktualiseras måste, enligt Naturvårdsverket, en ny boplats tillskapas för den skyddsklassade fågeln. Först när fågeln har övergett sitt befintliga bo för det nya kan det befintliga boet tas i anspråk av verksamheten.

Enligt Naturvårdsverkets erfarenhet är holkar anpassade för den aktuella arten attraktiva som bon för arten. Om en sådan holk placeras på ett lämpligt ställe, t.ex. i en högt belägen klipphylla i en del av takten som inte kommer att exploateras eller i ett grovt träd, är sannolikheten därmed stor för att fågeln ersätter den befintliga boplatsen med holken (se vidare [Täktverksamhet – en vägledning vid prövning och tillsyn ISBN 978-91-620-7212-4](#), s. 52). Om så sker kan den aktuella boplatsen tas i anspråk utan att förbudet i 4 § första stycket 2 artskyddsförordningen aktualiseras.

Utöver bolagets föreslagna villkor 28 bör därför följande villkor föreskrivas.

En ny boplats för den skyddsklassade fågelarten ska tillskapas. Först när den skyddsklassade fågeln har övergett sitt befintliga bo får det tas i anspråk. Utformningen och lokaliseringen av åtgärden ska bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten.

2.1.4. Backsvala

Det förekommer även att backsvala återanvänder sina bon. Utgångspunkten är därmed att även backsvalans bo omfattas av skyddet i 4 § första stycket 2 artskyddsförordningen.

Backsvala gräver gärna sina bohål i branta skärningar av finkorniga jordarter. Eftersom sådana skärningar naturligt släntas av och därmed blir olämpliga som häckningsplats för arten så kan de inte anses vara beständiga häckplatser som exempelvis grova träd med rovfågelbon. Backsvala bygger i regel ett nytt bo i samma område om det befintliga försvinner. Backsvalor accepterar normalt täktverksamheten så länge själva bobrinken lämnas orörd. Under förutsättning att bolaget tillser att det finns lämpliga brinkar att bygga nya bohålor i bedömer Naturvårdsverket att backsvalan har goda förutsättningar att bygga nya bon och vara kvar i takten. Brinken kan ofta skapas i en del av takten där den inte hamnar i konflikt med verksamheten (se vidare [Täktverksamhet – en vägledning vid prövning och tillsyn ISBN 978-91-620-7212-4](#), s. 52 och avsnitt 8.2.2.).

Mot den bakgrunden bör följande villkor föreskrivas.

Inför varje häckningssäsong ska det säkerställas att det finns tillgång till lämpliga livsmiljöer för backsvala i form av branta skärningar i morän, sand eller liknande lösa jordarter. Utformningen och lokaliseringen av åtgärden ska bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Naturvårdsverket bedömer att åtgärden att skapa en artificiell häckningsbrink medför att backsvalans möjligheter till fortplantning tryggas i området. Åtgärden, tillsammans med förbudet att inte vidta vissa åtgärder under

häckningstid, se villkor 29, innebär enligt Naturvårdsverket att förbuden i 4 § artskyddsförordningen inte aktualiseras.

2.1.5. 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen

Rosenfink

Naturvårdsverket gör följande bedömning. I brist på närmare utredning, och i enlighet med försiktighetsprincipen, ska prövningsmyndigheten utgå från att rosenfink häckar på den aktuella platsen. Naturvårdsverket vidhåller att en förlust av häckningslokalen har en negativ påverkan på den lokala och den regionala bevarandestatusen för rosenfink. Att platsen endast utgör en temporärt lämplig häckningslokal på grund av framtida igenväxning medför ingen annan bedömning. För att förbudsbestämmelsen i 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen inte ska aktualiseras måste därför skyddsåtgärder vidtas.

Naturvårdsverket ser positivt på den föreslagna skyddsåtgärden i aktbilaga 44 (avsnitt 7.2.4). Genom att tillse att det alltid finns buskrika biotoper inom verksamhetsområdet bedömer Naturvårdsverket att verksamheten inte kommer att ha en negativ effekt på rosenfinkens populationsnivå.

Det saknas dock uppgifter i underlaget om hur stort område av befintligt habitat som verksamheten kommer att ta i anspråk. Enligt Naturvårdsverkets tentativa bedömning utifrån flygbilder kan verksamheten medföra en förlust av ca 1,4 hektar lämpligt habitat för arten. För att, i enlighet med försiktighetsprincipen, säkerställa att arten har ett tillräckligt stort område med tillräcklig habitatkvalitet när det befintliga habitatet tas i anspråk, bör buskrika områden alltid uppgå till minst 2 hektar inom verksamhetsområdet. Mot den bakgrunden föreslår Naturvårdsverket följande villkor.

Bolaget ska tillse att det alltid finns buskrika habitat inom verksamhetsområdet för rosenfink under tillståndstiden. Habitatet ska vid var tid alltid uppgå till minst 2 hektar. Utformningen och lokaliseringen av de nya habitaterna ska bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Den skyddsklassade arten och backsvala

I villkor 28 och 29 har bolaget vidare föreslagit att vissa åtgärder inte får vidtas under den skyddsklassade fågelartens och backsvalans häckningsperioder. Naturvårdsverket välkomnar villkorsförslagen och anser att de bör föreskrivas.

2.2. Groddjur

Bolaget har i aktbilaga 44 (avsnitt 7.2.10 och 7.2.11) och aktbilaga 47 bemött Naturvårdsverkets synpunkter beträffande groddjur.

2.2.1. 4 a § första stycket 1–3 artskyddsförordningen

Naturvårdsverket välkomnar bolagets föreslagna försiktighetsmått för exploatering av möjliga övervintringsmiljöer och lekatten för groddjur. Om dessa försiktighetsmått vidtas bedömer Naturvårdsverket att förbudsbestämmelserna i 4 a § första stycket 1–3 artskyddsförordningen inte aktualiseras. Eftersom detta är en tillåtlighetsfråga bör dock åtagandena under sjunde och åttonde punkten i aktbilaga 45 (s. 4 och 5) föreskrivas som särskilda villkor.

2.2.2. 4 a § första stycket 4 artskyddsförordningen

Bolaget har i villkor 26 och 27 föreslagit skyddsåtgärder för groddjur och beskrivit hur dessa ska följas upp. Naturvårdsverket välkomnar föreslagna villkor och anser att de bör föreskrivas.

Naturvårdsverket anser att länsstyrelsens förslag om att tillsynsmyndigheten ska bemyndigas att meddela ytterligare villkor avseende uppföljning av ersättningsdammarnas kvalitet ska föreskrivas.

Naturvårdsverket välkomnar vidare bolagets åtaganden avseende ersättningsdammarna (se s. 4 i aktbilaga 45). Eftersom detta är en tillåtlighetsfråga bör i vart fall åtagandena under tredje, fjärde, sjätte och sista punkten föreskrivas som särskilda villkor.

Om dessa villkor föreskrivs bedömer Naturvårdsverket att förbudsbestämmelsen i 4 a § första stycket 4 artskyddsförordningen avseende groddjur inte aktualiseras.

I övrigt delar Naturvårdsverket bolagets bedömning beträffande deponiverksamhetens påverkan på groddjurens livsmiljöer samt bedömningen i fråga om spridningsvägar mellan dammar och konnektivitet.

Beslut om yttrande har fattats av enhetschefen Karolina Ardesjö Lundén efter föredragning av miljöjuristen Lena Lidmark.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit miljöjuristen Christoffer Lundqvist, naturvårdsbiologen Krister Mild och den tekniska handläggaren Klockar Jenny Nääs.

För Naturvårdsverket

Karolina Ardesjö Lundén

Lena Lidmark